

HOOFDSTUK 4

OGP IN C++

Helga Naessens

Inhoud

- **Klassen in C++**
- Werking constructor-destructor
- Copy-constructor
- Separate compilatie
- Objecten als attributen
- Friend functies en klassen
- Operator overloading
- Klasse-templates

Klassen in C++

- klassendeclaratie ≠ klassendefinitie
  - declaratie: attributen + signatuur van lidfuncties
Vergeet afsluitende ; niet na } van declaratie!
  - definitie lidfunctie buiten declaratie met **scope-operator ::**
(vlak voor de naam van de lidfunctie)
- in klassendeclaratie **private:** en **public:** 1x vermelden
  - default: alles private
- **default waarden mogen slechts 1x vermeld worden**
(meestal in klassendeclaratie)

```
class voorbeeld {  
    public:  
        void set_a(int = -1);  
    private:  
        int a, b;  
};  
  
void voorbeeld::set_a(int waarde) {  
    a = waarde;  
}
```

- Gewone lidfuncties kan men onderverdelen in 2 groepen:
  - **mutators**: wijzigen (attributen) huidige object (vb setters)
  - **accessors**: wijzigen (attributen) huidige object niet (vb getters)

In C++ kan hierin expliciet een onderscheid gemaakt worden (zodat compiler kan controleren).

Deze '**const**' **lidfuncties** vermelden het sleutelwoord **const** na hun parameterlijst, om te garanderen dat ze geen enkel attribuut wijzigen.

Als de definitie apart gebeurt, moet const daar herhaald worden, want het behoort tot de signatuur van de lidfunctie.

ENKELE eventueel toe te voegen bij LIDfuncties!!!

```
class voorbeeld {  
    public:  
        void set_a(int = -1);  
        int get_a() const;  
    private:  
        int a, b;  
};  
  
int voorbeeld::get_a() const {  
    return a;  
}
```

Opmerking: indien je van de setter een const-lidfunctie zou maken, zal de compiler reclameren!!

- **Constructor:**   *kLassenaam([parameterLijst])*
    - wordt automatisch opgeroepen bij creatie object
=> maakt een correct geïnitieerd object
    - heeft geen return-value (zelfs geen void)
    - constructor overloading bestaat
maar uiteraard zijn ook default-parameters toegestaan
    - indien de klasse geen constructor bevat, wordt een automatische default constructor voorzien:

primitief type: rommel   klasse: default constructor
- Van zodra de klasse een constructor bevat, is er geen automatische default constructor meer.

- **Constructie van objecten** in C++

```
// constructie bij declaratie
```

```
student std1;
```

```
//NIET: student std1();
```

```
//WEL OK (zie later): student std1{};
```

```
student std2("Tom");
```

```
std1 = student("Jan"); // herinitialisatie achteraf
```

Merk op: **constructor** oproepen = **géén new** gebruiken!!!

- **Destructor:** `~kLassenaam()`
  - heeft geen return-value (zelfs geen void)
  - heeft geen argumentenlijst
  - géén destructor overloading
  - wordt automatisch opgeroepen bij “out of scope”
  - destructor enkel noodzakelijk indien dynamisch aangemaakte componenten (met new)
  - Voorbeeld: **student.cpp** (map Vb1Algemeen)

Inhoud

- Klassen in C++
- **Werking constructor-destructor**
- Copy-constructor
- Separate compilatie
- Objecten als attributen
- Friend functies en klassen
- Operator overloading
- Klasse-templates

Werking constructor-destructor

```
class myclass {  
    int i;  
    public:  
    myclass(int i);  
    ~myclass() {  
        cout << "Destructor object " << i << endl;  
    }  
};  
  
myclass::myclass(int i) {  
    cout << "Constructor object "<< i << endl;  
    this->i = i;  
}
```

pointer **this** verwijst naar het huidige object

Output?

```
int main() {  
    myclass a(1);  
    for (int i=2 ; i<4 ; i++)  
        myclass b(i);  
    return 0;  
}
```

```
Constructor object 1  
Constructor object 2  
Destructor object 2  
Constructor object 3  
Destructor object 3  
Destructor object 1
```

- Voorbeeld: **demoConstrDestr.cpp**
(map Vb2ConstrDestr)

- **Objecten op de runtime stack**

<klassenaam> <identifier>;

Voorbeeld: myclass a;

allocatie geheugen object met naam a

oproep default constructor voor a

<klassenaam> <identifier>(<argumentlijst>;

Voorbeeld: myclass a(1);

allocatie geheugen object met naam a

oproep constructor met argumenten voor a

Bij **out of scope** gaan van deze objecten wordt de destructor opgeroepen en wordt het geheugen op de runtime stack vrijgegeven.

- **Objecten op de heap**

```
new <klassenaam>(<argumentlijst>opt);
```

Voorbeeld: myclass *a = new myclass;

myclass *a = new myclass(1);

Bij **out of scope** gaan van deze objecten wordt de destructor **NIET** opgeroepen en wordt het geheugen op de heap **NIET** vrijgegeven.

```
delete <identificer>;
```

Voorbeeld: delete a;

roept destructor op en geeft geheugen op de heap vrij

```
int main() {  
    myclass *a = new myclass(1);  
    unique_ptr<myclass> up = make_unique<myclass>(11);  
    for (int i=2 ; i<4 ; i++)  
        myclass *b = new myclass(i);  
    delete a;  
    return 0;  
}
```

Output?

```
Constructor object 1  
Constructor object 11  
Constructor object 2  
Constructor object 3  
Destructor object 1  
Destructor object 11
```

- Voorbeeld: **DemoHeap.cpp** (map Vb2ConstrDestr)

Delegerende constructoren

- Vanaf C++11 mag een **constructor** een andere constructor van dezelfde klasse oproepen via de **initializer list**

```
class voorbeeld {  
    public:  
        voorbeeld(int _a, int _b) {  
            a = _a; b = _b;  
        }  
        voorbeeld() : voorbeeld(1, 2) {}  
    private:  
        int a, b;  
};
```


Inhoud

- Klassen in C++
- Werking constructor-destructor
- **Copy-constructor**
- Separate compilatie
- Objecten als attributen
- Friend functies en klassen
- Operator overloading
- Klasse-templates

Copy-constructor

- wordt in C++ standaard gebruikt in 2 situaties
  - `student std2(std1);`
  - `void proc(student st) //st is value-parameter`
- is standaard **steeds** aanwezig
(zelfs bij aanwezigheid van andere constructoren)
standaard copy-constructor kopieert geen dynamisch aangemaakt geheugen → shared structure
- zelf definiëren is dus soms noodzakelijk!!
- syntax: `A(const A &a)` //NIET: `A(A a)`
- Voorbeeld: `student_oud/nieuw.cpp` (map Vb3CopyConstr)

Inhoud

- Klassen in C++
- Werking constructor-destructor
- Copy-constructor
- **Separate compilatie**
- Objecten als attributen
- Friend functies en klassen
- Operator overloading
- Klasse-templates

Separate compilatie

- indien **binnen project** klasse nodig is in meerdere klassen:
niet broncode includeren in elke klasse, wel header-file
- werkwijze: aparte files
  - header-file (student.h): klassendeclaratie met compiler directieven

```
#ifndef STUDENT_H
#define STUDENT_H
...
#endif
```
  - bronfile van klasse (student.cpp): gecompileerd tot object-file
  - bronfile van toepassing (demo.cpp): gecompileerd en gelinkt
- Voorbeeld: project **project1** (map Vb4SepComp)

Inhoud

- Klassen in C++
- Werking constructor-destructor
- Copy-constructor
- Separate compilatie
- **Objecten als attributen**
- Friend functies en klassen
- Operator overloading
- Klasse-templates

Objecten als attributen

- wordt **associatie/aggregatie/compositie** genoemd
- wanneer het buitenste blok van een constructor betreden wordt, zijn de attributen reeds aanwezig
  - ⇒ primitieve attributen bevatten rommel
  - ⇒ objectattributen werden geconstrueerd met hun default constructoren (als die bestaat, anders: **FOUT!!**)
- met een **initializer list** kan men de constructie en initialisatie van attributen laten gebeuren vooraleer het buitenste blok betreden wordt.
- syntax: `A(const B &b, int i) : attr1(b), attr2(i) { ... }`
- voorbeeld: project **ProjectInitList** (map Vb5InitList)

Inhoud

- Klassen in C++
- Werking constructor-destructor
- Copy-constructor
- Separate compilatie
- Objecten als attributen
- **Friend functies en klassen**
- Operator overloading
- Klasse-templates

Friend functies

- Friend functie van een klasse
  - géén lidfunctie!
  - heeft directe toegang tot private attributen en methoden
    - ⇒ heeft zelfde rechten als lidfuncties
- Declaratie friend functie: keyword **friend**
  - gedeclareerd in de klassendeclaratie
  - buiten klasse gedefinieerd
    - **niet in scope van klasse** ⇒ géén *klassemnaam::*
    - **géén herhaling sleutelwoord friend**

- Voorbeeld: **DemoFriendFunctie.cpp** (map Vb6Friend)


```
class A {
    int i;
public:
    A(int _i=0) : i(_i) {}
    int get_i() const;
    friend int fr(const A &);
};

int A::get_i() const { return i; }
int fr(const A &a) { return a.i; }

int main() {
    A a(7); cout << a.get_i() << " " << fr(a); // 7 7
    return 0;
}
```

Friend klassen

```
class Y { ... };  
class Z {  
    friend class Y;  
    ...  
};
```


Klasse Y is friend van klasse Z:

- ⇒ class Y can now access data of class Z directly
- ⇒ NIET omgekeerd
- ⇒ friendship wordt toegekend, niet genomen

- Voorbeeld: **DemoFriendClass.cpp** (map Vb6Friend)

- Concept friend in OO:
  - Volgens stricte OO principe dienen alle functies lidfuncties te zijn
⇒ concept friend schendt eigenlijk de OO basisprincipes!
  - Toch gebruikt in C++
    - vooral bij **operator overloading**
    - voor **efficiëntieverhoging**: directe toegang tot private attributen van een klasse
(dus geen overhead voor toegang tot private attributen via publieke member-functies (spaart extra functie oproepen))

Inhoud

- Klassen in C++
- Werking constructor-destructor
- Copy-constructor
- Separate compilatie
- Objecten als attributen
- Friend functies en klassen
- **Operator overloading**
- Klasse-templates

Operator overloading

- standaard zijn in C++ op objecten 2 operatoren gedefinieerd: `=` en `&`

Voorbeeld

```
tijd t1, t2(12,36,25), *pt;
```

```
t1 = t2;    pt = &t2;
```

- deze zijn te herdefiniëren, net als alle andere operatoren
- syntax:

```
return_type operatornaam([par_lijst]) [const] ;
```

Voorbeeld: `t1 = t2 + t3`   wordt gecompileerd als

`t1.operator=(t2.operator+(t3))` (indien lidfuncties) of
`operator=(t1,operator+(t2,t3))` (indien externe functies)

- Overzicht interessantste te herdefiniëren operatoren:

+	-	*	/	%	
<	<=	>	>=	==	!=
+=	-=	*=	/=	%=	=
++	--	<<	>>	[]	

Let op:

- de compiler genereert automatisch de **= operator** (hierbij wordt een **ondiepe kopie** van de attributen genomen).
 ⇒ om ervoor te zorgen dat een diepe kopie genomen wordt,
 moet de = operator soms overschreven worden
 (soms = indien de klasse pointer-attributen bevat)

- Voorbeeld:

```
int main() {  
    tijd t0, t1(1,51,51), t2(5,30,11), t3;  
    t0 = t1+t2; t3 = t2*2;  
    if (t1<t2)  
        cout << "t1 < t2";  
    return 0;  
}
```

Welke operatoren moeten overschreven worden?
Geef de signatuur van deze operatoren/lidfuncties.

```
class tijd {  
    private:  
        int uur, min, sec;  
        void herbereken();  
    public:  
        ...  
        tijd operator+(const tijd &) const;  
        tijd operator*(int) const;  
        bool operator<(const tijd &) const;  
};
```

tijd1.cpp
(map Vb7OperOverl)


```
tijd tijd::operator+(const tijd &t) const {  
    tijd som(uur+t.uur, min+t.min, sec+t.sec);  
    som.herbereken(); return som;  
}  
  
tijd tijd::operator*(int factor) const {  
    tijd tmp(uur*factor, min*factor, sec*factor);  
    tmp.herbereken(); return tmp;  
}  
  
bool tijd::operator<(const tijd &t) const {  
    return uur*3600+min*60+sec <  
        t.uur*3600+t.min*60+t.sec;  
}
```

- **Unaire operator:** heeft één operand

Voorbeeld: `t1 = -t2;`

```
tijd operator-() const {  
    return tijd(-uur, -min, -sec);  
}
```

Kan bestaan naast:

```
tijd operator-(const tijd &t) const
```

- **Overloaden van een toekenningsoperator:**

=   +=   -=   *=   /=   %=

Enkel de =operator is standaard voorzien!!!

Voorbeeld:

```
int a=b=123;
```

```
(a=5)++; // resultaat van (a=5) moet a zijn!!
```

```
(b+=3)*=2; // resultaat van (b+=3) moet b zijn!!
```

resultaat is:

- geen tijdelijk object, geen kopie, maar **het linkerlid zelf**
- **return by reference: *type&***
=> **return *this;**

```

class tijd {
    ...
    tijd& operator+=(const tijd &t);
};

tijd& tijd::operator+=(const tijd &t) {
    sec += t.sec; min += t.min; uur += t.uur;
    herbereken(); return *this;
}

int main(){
    tijd nu; tijd t(1,0,0);
    (nu += t) += t;
    ...
}

```

- Overloaden van prefix en postfix operatoren ++ en --

- prefix operator is default

```
tijd t(20,30,0);  
++(++t); //verhoog telkens met 1 sec
```

=> signatuur prefix ++: tijd& operator++();

- welk returntype voor postfix operator?

```
tijd t(20,30,0);  
tijd t2 = t++; //verhoog met 1 sec
```

=> kopie nodig van vorige staat van object

=> tijd operator++();

FOUT: verwarring met prefix operator!!

- onderscheid nodig in signatuur tussen prefix- en postfix-operator:

```
class A {  
    public:  
        A& operator++();    // ++x  
        A operator++(int); // x++  
        A& operator--();    // --x  
        A operator--(int); // x--  
};
```

⇒ int argument geeft aan dat het om postfix-operator gaat
(deze waarde wordt NIET gebruikt!!)

tijd2.cpp

(map Vb7OperOverl)

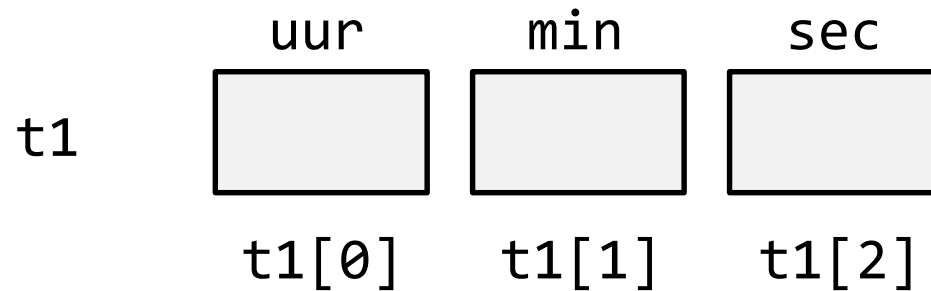
```
class tijd {  
    ...  
    tijd& operator++();  
    tijd operator++(int);  
};  
  
tijd& tijd::operator++() {  
    sec++; herbereken(); return *this;  
}  
  
tijd tijd::operator++(int a) {  
    tijd temp(*this);  
    sec++; herbereken(); return temp;  
}
```

- Voorbeelden van operatoren gedeclareerd in klasse A:

naam	return_type	arg_lijt	const (J/N)
+	A	const A&	J
-	A	const A&	J
- (unair)	A	(geen)	J
==	bool	const A&	J
<	bool	const A&	J
=	A&	const A&	N
+=	A&	const A&	N
++(prefix)	A&	(geen)	N
++(postfix)	A	int	N
[]	<i>type</i> &	int	N


```
class tijd {  
    ...  
    ...    operator[](int);  
};
```


Gebruik: `t1[2] = t1[1]; t1[0]++;`

⇒ signatuur:

```
int& operator[](int);
```

```
class tijd {  
    ...  
    int& operator[](int);  
};  
  
int& tijd::operator[] (int i) {  
    if (i==0) return uur;  
    else if (i==1) return min;  
    else return sec;  
}  
  
int main() {  
    tijd t2(6,45,51); t2[2]=0; t2[1]++; ...  
}
```

- **Bevriende operatoren:**

`t1 = t2 * 2;`

$\Rightarrow$ via definitie van `tijd operator*(int f) const;`

`t1 = 2 * t2;`

2 opties:

1) via definitie van operator die buiten klasse gedeclareerd is:

toegang tot private attributen via publieke methoden
(bijv. set/get methodes)

`tijd operator*(int f, const tijd &t);`

2) via definitie van friend operator:

rechtstreekse toegang tot private attributen

`friend tijd operator*(int f, const tijd &t);`

```
class tijd {  
    ...  
    friend tijd operator*(int f, const tijd &t);  
};  
  
tijd operator*(int f, const tijd &t) {  
    tijd tmp = tijd(t.uur*f,t.min*f,t.sec*f);  
    tmp.herbereken(); return tmp;  
}
```

beter (en korter): **return t*f;**

⇒ operator kan dan als externe operator gedefinieerd worden (niet als friend-operator)

- **overloaden ostream-operatoren** << en >>
  - werken in op cin of ifstream, cout of ofstream (linkeroperand)
    - ⇒ kunnen geen lidfunctie van zelf-gedefinieerde klasse zijn!
    - ⇒ wel friend-functie van zelf-gedefinieerde klasse
  - gebruik:

```
cin >> t1 >> t2;  
cout << "t1 = " << t1 << endl << "t2 = " << t2;
```
  - syntax:

```
friend istream& operator>>(istream& is, A& a)  
friend ostream& operator<<(ostream& os, const A& a)
```

```
class tijd {  
    ...  
    friend ostream& operator<<(ostream& os, const tijd& t);  
    friend istream& operator>>(istream& is, tijd& t);  
};  
  
ostream& operator<<(ostream& os, const tijd& t) {  
    os << setw(2) << setfill('0') << t.uur << ':' << ...  
        << setw(2) << setfill('0') << t.sec;  
    return os;  
}  
  
istream& operator>>(istream& is, tijd& t) {  
    is >> t.uur >> t.min >> t.sec; t.herbereken();  
    return is;  
}
```

Inhoud

- Klassen in C++
- Werking constructor-destructor
- Copy-constructor
- Separate compilatie
- Objecten als attributen
- Friend functies en klassen
- Operator overloading
- **Klasse-templates**

Klasse-templates

```
template <typename T> //meerdere typenames mogelijk
class koppel { //hier géén <T> toevoegen!!
    public:
        koppel();
        koppel(T,T);                                (*)
        void set_first(T);
        T get_first() const;                        (*)
        koppel<T> operator+(const koppel<T> &) const;
    private:
        T first, second;
};
```


Elke definitie is op zichzelf een "template"
=> vereist template prefix voor elke definitie

```
template <typename T>
```

```
koppel<T>::koppel(T _first, T _second)  
    : first(_first), second(_second) {}
```

Voor :: telkens *klasse_naam*<T>

```
template <typename T>
```

```
T koppel<T>::get_first() const { return first; }
```

Gebruik:

```
koppel<int> p(9,2);  
p.set_first(3);  
cout << p.get_first();
```

Inhoud

- Klassen in C++
- Werking constructor-destructor
- Copy-constructor
- Separate compilatie
- Objecten als attributen
- Friend functies en klassen
- Operator overloading
- Klasse-templates